

GINA SEBASTIAN ALCALAY

*Rapsodie în alb și negru
cu Leonard Bernstein*

Roman memorialistic

Colecția: BIBLIOTECA IDEEA EUROPEANĂ
Coperta și colaj: Florin AFLOAREI
Foto: Marcel MARCUS

Editori: Aura CHRISTI & Andrei POTLOG
Lector: ION LAZU
Tehnoredactor: Carmen DUMITRESCU

Editura Ideea Europeană
OP-22, CP-113, Sector 1, București,
Cod 014780, România
Tel/Fax: 4021-2125692; 4021-3106618
E-mail: office@ideeaeuropeana.ro
www.ideeaeuropeana.ro

Anul apariției: 2012

Ediție Digitală

ISBN 978-606-594-061-1

Copyright © 2012 Ideea Europeană

Note.

În cartea de față am folosit cu ajustările necesare, anumite fragmente disperate din romanul meu *Singurătatea alergătorului de cursă scurtă*, firește într-o altă alcătuire decât aceea a transfigurării din ficțiunea literară.

Fără ajutorul neprețuit al prietenului Leon Volovici această carte n-ar fi putut să apară.

I

„BĂIATUL”

Mă învârt prin casă ca un suflet rătăcitor. De zile întregi vreau să mă reaşez la scris şi nu sunt în stare. Ah, Doamne, anxietatea din faţa colii albe de hârtie! Într-un eseu mai vechi, premonitoriu – aş zice – despre angoasă, care – ţin minte – îi plăcuse profesorului Balotă, scriam fără să prevăd că ceea ce era doar o stare trecătoare, avea să devină peste ani obiectul războiului meu de zi cu zi: „Umbra nu a capitulat nici până astăzi. Rânjeşte când îmi cercetez chipul în oglindă. Se ţine după mine la întâlnirile importante, stricându-mi buna dispoziţie şi spontaneitatea, tocmai când aş avea mai multă nevoie de ele. Dar mai ales, mă priveşte, nemernica, peste umăr, ori de câte ori mă aflu în faţa colii albe de hârtie. Ştie ea bine de ce...”

Ana Blandiana observa undeva că o zi-două de întrerupere sunt suficiente pentru a te „dezvăţa” de scris şi a face „reînvăţarea” lui neşpus de anevoioasă. Ce să mai spun eu, care de multe luni, dincolo de articolele nepretenţioase pe care le expediez la gazetă (mai mult

sau mai puțin în virtutea inerției) n-am pus pe hârtie nici un rând din ceea ce îmi propusesem. O vagă tresărire de ambiție când cineva îmi laudă cărțile de până acum sau îmi urează succes pentru viitor, pare să-mi dea ghes puțin – pentru ca după aceea să recad în letargie și într-o lenă acaparatoare a întregii mele ființe, în ciuda faptului că sufăr groaznic din cauza asta. Avea dreptate cine spunea că valoroși sunt acei oameni care reușesc să exprime (dând formă și conținut), idei, sentimente, teorii, amintiri, impresii, etc., pe care alții, nu lipsiți de sensibilitate, le intuiesc sau le percep doar în mod obscur și difuz. Mă tem că eu nu mai pot, nici măcar cât altădată. Trec pe lângă mine imagini năzărite din pânza găurită a trecutului, aburi de fum, atingeri ușoare de o clipă, senzații, gânduri răzlețe, asociații volatile, tristeți, resentimente, zdrențe ale entuziasmelor, dorințelor, iubirilor, bucuriilor care erau cândva ale mele, dar, pentru că sunt prea leneșă ca să le prind din zbor, așa cum ai fixa cu un ac de gămălie aripile unui fluture pe o bucată de hârtie, ele se dizolvă, se destramă, se mistuie în neant, lăsând în locul prezenței lor evanescente în conștiință, un vid imens.

Pericolul confortului, al materialismului avid de îmbogățire – am citit undeva – poate provoca o uscăciune sufletească și spirituală vecină cu barbaria. Nu, nu e cazul meu. Confortul meu material a fost și este aici în Israel mai degrabă mediocru decât nu chiar submediocru. N-am râvnit și nu m-am zbatut niciodată pentru avere. (Banii nemunșiți nu m-au atras iar cei munșiți au fost, în condițiile prevalente și la București, și în Israel, neaducători de profi-

turi.) Lipsită de fantezie în materie de parvenire, marcată, probabil, de restricțiile însoțind falsul egalitarism din perioada comunistă în care s-a consumat – în scârba și revolta interioară – cea mai mare parte a vieții mele adulte, diminuată, totodată, în ambițiile mele sociale și profesionale de un cronic deficit de energie, multă vreme nu am înțeles, pur și simplu, la ce mi-ar folosi banii.

Casa din București în care locuiam (ce-i drept cu chirie, dar ce importanță avea?), obținută printr-un joc fericit al întâmplării, era destul de spațioasă și frumos aranjată, îndeosebi sufrageria: mobilă de calitate – bufet masiv de mahon lăcuit cu placă de marmură italiană, plin pe dinăuntru cu servicii de masă și ceai purtând marca Rosenthal sau Limoges, apoi covoare de Buhara, pian de concert Bechstein, lampă de Murano cu 12 brațe ce aruncau reflexe roz-violet, plus diferite obiecte ornamentale la fel de prețioase – cristaluri împrăștiind mii de scânteii, vase japoneze sau din sticlă de Boemia, porțelanuri de Sèvres, tablouri de preț și multe altele care aparținuseră cândva părinților mei, apoi, după divorțul lor, exclusiv mamei mele. Ca urmare a căsătoriei ei eșuate, după ce am părăsit Chișinăul și apartamentul spațios de deasupra Băncii Marmorosh Blank unde tatăl meu era subdirector, toate fuseseră transportate la Bacău în casa bunicilor, devenită casa copilăriei mele, pentru ca peste ani să ajungă în locuința noastră bucureșteană din Nicolae Iorga.

Până la vârsta de 13-14 ani, când m-am întâlnit cu primele iubiri candidе, primele dezamăgiri în relațiile cu băieții, dar și cu marile

întrebări despre viață și țelurile ei, copilăria mea băcăuană n-a fost tocmai trandafirie, poate și pentru că am crescut fără tată, după părerea mea, personaj destul de necesar pentru evoluția psihică a fetițelor. Când îmi vorbea despre el, mama nu folosea un nume propriu, sau rolul lui biologic, ci numai un substantiv comun: ticălosul. Fusesse marea ei dragoste, primul bărbat din viața ei de „*jeune fille bien rangée*” și nu îi putuse ierta niciodată trădarea: o înșelase urât, fără rușine, cu cea mai bună prietenă a casei, devenită, datorită manevrelor lui, nelipsită în existența lor de zi cu zi; se îndrăgostise nebunește de această femeie băgăreată, fâșneată, sigură pe ea și farmecele ei erotice, pentru care își părăsise copilul, tânăra soție (inclusiv zestrea ei frumușică) și poziția socială invidiabilă pe care o deținea la bancă și la Chișinău în general. Din bogat, devenise, după spusele lui, sărac lipit, drept care refuzase în mod consecvent să plătească pensie alimentară sau să se implice în orice alt fel în educația și întreținerea fetei. În schimb, acestea îi fusesse interzis, la fel de consecvent, orice contact fizic, epistolar sau de altă natură, cu tatăl nesimțitor.

Peste ani, studentă (căministă) la București, încălcasem consemnele repetate ale mamei, cedând insistențelor „ticălosului” de a-i face o vizită la domiciliu, unde trăia cu acaparatoarea lui consoartă în condiții realmente modeste. Am verificat-o într-un fel pe mama și totodată mi-am satisfăcut o curiozitate și dorința de a o examina fără patimă, cu ochi reci de adult, pe femeia care-i sucise capul tatei și care nenorocise două vieți. Ei bine, Hermina

nu mi-a plăcut, nu mi-a plăcut chiar deloc. Era exact tipul de om care îmi repugnă: șmecher, lăudăros nevoie mare, cu o automulțumire nemărginită. După aceea, am regretat fierbinte că, trecând peste (re)sentimentele mamei, i-am dat în mod indirect o satisfacție unei persoane care nu numai că se pricepea de minune să smulgă tații bogați de lângă copiii lor, dar nici măcar nu părea să fi cunoscut în viața ei apăsarea unei remușcări sau senzații de culpă. Avrur să se strecoare în existența mea cum se infiltrase în cea a tatei, folosind o varietate de sclifoseli, giugiuleli și tertipururi ieftine, dar nu am mai marșat.

Bunicul meu era bun ca pâinea caldă, ofta de când îl știam din cauza vremurilor, dar aceea care purta pantalonii și care conducea realmente „afacerea”, era soția lui, de care îmi va fi teamă când voi fi ceva mai mare, și care nu corespundea deloc idilicei imagini a bunicii duioase și mângâietoare, alintându-și nepoții mai mult decît o făcuse cu propriile odrasle. Mama îi era fică nespuse de devotată, nu ieșea din cuvântul ei nici pe atunci, nici mai târziu. Eu n-am fost la fel, mă gândesc de multe ori cu tristețe și căință la toate neînțelegerile pe care le-am avut cu ea în anii celui de-al doilea mariaj al meu.

Bunicul era posesorul unei distilerii de mare faimă în oraș, precum și a unei fabrici de spirt la Podul Turcului, condusă de fiul său mai mare. Distileria se afla în același corp de case cu noua și spațioasa locuință cu coloane albe din spatele grădinii publice, unde ne mutasem odată cu ascensiunea bunicului în plan social și material. O lungă terasă dădea în față spre

o grădiniță de toată frumusețea, îmbălsămând aerul cu trandafirii, bujorii ei roșii și liliacul agățător, (ceea ce degeaba ai fi căutat în parcul de vis-à-vis, înzestrat ce-i drept, cu bănci și un chioșc pentru fanfara duminicală). Aici mă întâlneam în vacanțe cu verișoarele din Podul Turcului și cu o altă verișoară mai mare din București, care avea mereu în jurul ei o cohortă de admiratori băcăuani (un motiv în plus nu numai pentru a o invidia, ci și pentru a visa la evadarea mea într-un București enigmatic, deținător al tuturor secretelor pentru atragerea băieților, dar și pentru delectarea ochilor și a minții). Cu toții își făceau veacul pe terasa din față, unde răzbăteau adeseori nocturnele chopiniene sau sonatele beethoveniene pentru pian. Era mama, care cânta în micul ei apartament din casa bunicilor, unde își adusese de la Chișinău pianul Bechstein. Cele două camere din față ale mamei, replica palidă a apartamentului ei de altădată, erau totuși cele mai mari, mai frumoase și mai elegante din toată casa. Mama era subțire, drăguță și modestă, tot ce punea pe ea îi stătea bine. Nu juca niciodată cărți, nu participa la *jour-uri* ca alte femei tinere din oraș, și, oricât ar fi fost de curtată, prefera să se ocupe de mine, predându-mi pianul și limbi străine. Mai târziu, în timpul regimului comunist – nu pe vremea fascismului, când afacerile bunicului au trecut pe numele unui boier local – am fost reduși la o stare de sărăcie lucie, și mama a ținut casa ani de zile cu lecțiile ei de pian. M-am întrebat mai târziu dacă Eugen, fiul meu, a moștenit talentul muzical de la ea sau, poate, mai degrabă de la Alexandru, tatăl lui, care, cu o memorie muzi-

cală excepțională (mama nu o avea) mai cânta pe de rost „Sonata Lunii” după ce timp de decenii nu atinsese clapele pianului.

Eram o fetiță sfoasă, nesigură pe ea, poate pentru că mă știam cam grăsulie și mama nu contenea să mă dăscălească: „Tu nu ești frumoasă, trebuie să fii cuminte și serioasă și să înveți bine”. Când, pe la 13 ani, bătea la ușa noastră vreunul din cei doi băieți mai mari cu care, împreună cu alte două fete, formam un mic cerc de prieteni (*Ou sont les neiges d'antan?* Astăzi nu mai am nici un cerc de prieteni și nu-mi mai bate nimeni la ușă!), mama le răspundea invariabil: Gina e ocupată, are lecție de pian, sau „E la ora de engleză”. Erau anii prigoanei antievreiești, dar eu, trebuie să mărturisesc, n-o simțeam cine știe ce; asta dacă las la o parte faptul că purtam steaua galbenă, că nu era zi în care să nu mănânc bătaie de la huliganii din grădina publică când mă întorceam acasă, sau că în cele două camere frumoase ale mamei se perindau – datorită rechizițiilor – diferiți ofițeri români, în general, spre norocul nostru, destul de cumsecade și bine crescuți. Cred, oricum, că trăiam tare cu capul în nori, ruptă de realități. Când am aflat peste ani, aici, în Israel, că evreii din Bacău erau urmăriți pe vremea aceea de teama de a fi deportați, am picat ca din lună. Mergeam la Liceul evreiesc (mixt, deci destul de amuzant) din localitate, unde aveam profesori excelenți, selectați din rândurile intelectualilor evrei de mare cultură; începusem primele flirturi inocente și nu mă omoram cu învățătura (cu matematica și fizica în special nu mă împăcam deloc); mergeam la gârlă cu prietenii și jucam cu pasiune ping-pong în curtea unei

colege. Uneori stăteam pe terasă și înnegream de zor caietul cu scoarțe albastre pe care-l promisem cadou de ziua mea. I l-am oferit ocazional mamei, unul din poeme fiindu-i dedicat. Așadar, primele mele versuri au fost scrise pe la 9-10 ani, fără ca din păcate să anticipeze o vocație poetică.

Mă văd cam la vârsta aceea pe o poză veche, îngălbenită: o fetiță cu codițe blonde, nici lungi, nici scurte, atârându-i pe spate, cam bondocuță – constat – de vreme ce pardesiul ei de școlăriță, încheiat la toți nasturii, sta gata să-i pleznească din încheieturi. E așezată pe un scaun, lângă Silvia, prietena ei cea mai bună, dar în timp ce Silvia se uită drept înainte cu fruntea sus, ea privește rușinată, printre gene, cu bărbia în piept, de parcă ar orbi-o lumina prea puternică a soarelui de vară, de parcă nu ar îndrăzni să înfrunte ceea ce vede în fața ei. Un întreg destin – cu un episod special, acela care ar fi trebuit să dezmintă întregul, dar nu a făcut-o: cel dominat de întâlnirea cu Leonard Bernstein mi se pare prefigurat în acest zâmbet timid și cam forțat, în această aplecare a capului ca sub o povară greu de suportat. Lumea zicea despre ea că e deșteaptă, ea dorea în secret să audă că e frumoasă (poate pentru a-i demonstra mamei că nu avusese dreptate când îi repeta de mic copil, „tu nu ești frumoasă, ai grijă ce faci”).

Bovarică, ingrată cu propriile daruri, va aștepta marea iubire cu o intensitate monomană, abstrasă din contingent, care o va face să scape multe prilejuri: ale iubirii statornice la temperaturi suportabile, ale afirmării inteligenței, ale folosirii, la timpul potrivit, a unor

relații utile. Nu-i va trece prin minte că i s-ar cuveni unele lucruri, că ar trebui să le ceară sau să le înșface, să facă planuri și să le pună în aplicare, *coûte que coûte*. Trăind în ficțiune, crezând pe fitecine pe cuvânt, aflând cu o întârziere ireparabilă ceea ce alții cunoșteau din pânțelele matern, va încasa lovituri mai mari sau mai mici, cu ochii plecați și cu bărbia în piept, ca în poză. Până la un moment dat, când dragostea de mamă o va împinge să-și depășească natura, să încerce ceea ce nu încercase niciodată pentru ea însăși. Dar a fost oare la înălțimea situației? Este ceea ce se va întreba toată viața, inclusiv în paginile unor cărți.

* * *

Adevărul e, că independent de albumul cu coperti albastre, ideea de a scrie, de a mă elibera în felul bine cunoscut, de melancolie, de bovarisme, de frustrări, m-a însoțit, uneori până la obsesie, încă din adolescență și din prima tinerețe. O obsesie care nu-mi dădea pace, care îmi crea sentimentul că-mi lipsește ceva, chiar și când îmi era lumea mai dragă. Mă vânturam de colo-colo și imaginam în ritmul pașilor mei istorii neverosimile despre bărbați frumoși și nestatornici, despre femei frumoase și superficiale, pricepute în a strica viața altora sub aparențe amăgitoare – un noian de alte istorii despre marile dureri și frământări ale unor oameni născuți în zodii nefericite. Cam despre lucruri din astea doream să scriu pe atunci. Și n-au lipsit nici îndemnurile mamei, nici ale prietenilor. La un moment dat, mi s-a propus să scriu ceva despre viața într-o gospodărie colectivă și apoi să mă prezint cu textul